

Sisäministeriö
kirjaamo@intermin.fi.

Viite: Hanketunnus SM064:00/2015

Lausunto työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa, laiksi lentoliikenteen matkustajatietojen käytöstä terrorismin ja vakavan rikollisuuden estämistä, paljastamista ja tutkintaa sekä tällaisiin rikoksiin liittyviä syytetoimia koskevan direktiivin täytäntöönpanosta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi

Sisäministeriö on pyytänyt Oikeusrekisterikeskukselta lausuntoa otsikon asiassa.

Oikeusrekisterikeskus toimii laajasti oikeusministeriön hallinnonalan rekisterien rekisterinpitäjänä sekä huolehtii sakkoihin, menettämisseuraamuksiin, maksuihin ja saataviin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä.

Oikeusrekisterikeskus on kiinnittänyt toimialaansa liittyen muistiossa huomiota seuraaviin seikkoihin.

1. Tiedonvaihto poliisin ja Oikeusrekisterikeskuksen välillä

Oikeusrekisterikeskus toimii tiiviissä yhteistyössä poliisiviranomaisten kanssa ja yhteistyön varmistamiseksi, ajantasaiset ja perustellut tiedonsaantioikeudet puolin ja toisin, ovat toimivan yhteistyön edellytys.

1.1 Tietojen luovuttaminen Oikeusrekisterikeskukselle

Ensimmäisen lakiehdotuksen 4:1.2 §:n 3 kohdan mukaan poliisi saisi luovuttaa henkilötietoja Oikeusrekisterikeskukselle etsintäkuulutusten seuraamista, toiseen EU:n jäsenvaltioon toimitettavaa tunnustamis- ja täytäntöönpanohakemusta varten sekä Suomen kansalaisen tunnistamiseksi. Esitetty Oikeusrekisterikeskuksen tiedonsaantioikeus on tämän hetken tiedon mukaan riittävä.

Postiosoite
PL 157
13101 Hämeenlinna

Käyntiosoite
Wetterhoffinkatu 2
13110 Hämeenlinna

Puhelin
029 56 65631

Telefax
029 56 65703

Sähköposti
oikeusrekisterikeskus@om.fi

1.2 Poliisin tiedonsaantioikeus Oikeusrekisterikeskukselta

Ensimmäisen lakiehdotuksen 3:1.1 §:n 5 kohdan mukaisesti poliisilla olisi oikeus saada tietoja Oikeusrekisterikeskuksen rekisterinpidossa olevista sakkorekisteristä, rikosrekisteristä ja oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä. Esitetty tiedonsaantioikeus vastaa voimassa olevaa säännöstä, eikä Oikeusrekisterikeskuksella ole tästä huomioita.

1.3 Tietojen tallentaminen poliisin tietojärjestelmään

Ensimmäisen lakiehdotuksen 3:2.1 §:n 1 kohdassa säädettäisiin muun ohessa Oikeusrekisterikeskuksen tietojen luovuttamisesta poliisille suorakäyttöisesti tallentamalla tai tietojoukkoina tallentamista varten. Esitetty ensimmäinen kohta vastaa voimassa olevaa säännöstä, eikä Oikeusrekisterikeskuksella ole säännöksestä huomautettavaa.

Käytännön toiminnan kannalta, liiketoimintakieltoja koskeva tiedonvaihto olisi Oikeusrekisterikeskuksen tarkoituksenmukaista sähköistää. Tällä hetkellä tiedot uusista liiketoimintakielloista toimitetaan poliisille kirjepostina ja se aiheuttaa manuaalityötä sekä aiheuttaa viivettä rekisteritietojen ajantasaisuuteen. Oikeusrekisterikeskuksella on mahdollisuus luovuttaa tietoja liiketoimintakielloista sähköisesti valtion yhteisen integraatiopalvelun (VIA) välityksellä. Sähköinen tiedonvaihto ja mahdollinen tiedonvaihdon automatisointi vähentäisi henkilötyötä molemmissa viranomaisissa.

2. Vaikutukset täytäntöönpanotehtäviin

Toisen lakiehdotuksen mukaan Oikeusrekisterikeskuksen täytäntöönpantavaksi tulisi uusi seuraamusmaksu, lentoliikenteen harjoittajan seuraamusmaksu.

2.1 Täytäntöönpanosäännökset

Oikeusrekisterikeskuksen kannalta hyvä lähtökohta on, että maksu esitetään pantavaksi täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) mukaisessa järjestyksessä. Muun ohessa täytäntöönpanoa varten tapahtuva ilmoittaminen määräytyisi em. lain perusteella.

Lentoliikenteen harjoittajalle olisi ennen maksun määräämistä varattava tilaisuus antaa kirjallinen selitys ja maksu määrättäisiin päätöksellä, joka annettaisiin lentoliikenteen harjoittajalle erikseen tiedoksi, mistä alkaa yhden kuukauden mittainen maksuaika ja valitusaika. Maksamaton seuraamusmaksu päättyisi aikanaan ulosottoperintään, jossa niin ikään on tarpeen toimittaa tiedoksiantoja.

Ulkomaalaislain mukaisen liikenteen harjoittajan seuraamusmaksujen

täytäntöönpanossa on Oikeusrekisterikeskuksessa tehty havaintoja, joiden mukaan erityisesti itäisestä ilmansuunnasta olevien kuljetusalan toimijoiden tavoittaminen seuraamusmaksua määrättäessä ja täytäntöönpanossa on vaikeaa. Vaikka on kyse merkittävästä toimijasta, liikenteen harjoittajalla ei aina ole Suomessa sellaista edustajaa, jolle maksun määräämistä koskeva tiedoksianto voidaan toimittaa ja jolle ulosottoviranomainen voi osoittaa maksukehotuksensa ja ulosmittaamiseen liittyvät tiedoksiannot. On olemassa vaara, että vastaavalla tavoin esitettyä lentoliikenteen harjoittajan seuraamusmaksua koskeva ennakkokuuleminen, päätöksen tiedoksianto ja täytäntöönpano on sattumanvaraista, ellei esitettyyn lakiin oteta tiedoksiantoa koskevaa erityissäännöstä. Lakiin on siten vielä syytä lisätä säännös, jonka mukaan kaikki edellä tarkoitetut toimenpiteet (ennakkokuuleminen, päätöksen tiedoksianto ja täytäntöönpano) voidaan toteuttaa niin, että toimenpiteisiin liittyvät tiedoksiannot voidaan tehdä kenelle tahansa kyseisen lentoliikenteen harjoittajan palveluksessa olevalle ilma-aluksen päällikölle, ellei liikenteen harjoittajalla ole Suomessa nimettyä edustajaa. Jo uhka siitä, että ulosottomies saattaisi estää ilma-aluksen aikataulun mukaisen lähdön, voi lisätä maksuhalukkuutta.

2.2 Vanhentumista koskevat säännökset

Sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin ei sisälly täytäntöönpano-oikeuden vanhentumista koskevia säännöksiä. Tämän vuoksi on välttämätöntä lisätä toiseen lakiesitykseen vanhentumisaikaa koskeva säännös. Luontevaa on, että lentoliikenteen seuraamusmaksu vanhenee vastaavalla tavoin kuin sakko eli viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen ratkaisun antamisesta. Mahdollisesti lakiin on syytä lisätä myös säännös siitä, missä ajassa rikkomuksesta seuraamusmaksu viimeistään on määrättävä.

2.3 Täytäntöönpanokelpoisuus

Esityksen sisältyy selkeä säännös siitä, että lentoliikenteen seuraamusmaksu on täytäntöönpanokelpoinen muutoksenhausta huolimatta (16§) ja että maksulle peritään korko (17 §). Oikeusministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevan sääntelyn kehittämistä (OM asettamispäätös 21.3.2017, OM 7/41/2017). Työryhmän työ on kesken, mutta mahdollisuuksien mukaan lentoliikenteen harjoittajan seuraamusmaksua koskevien säännösten jatkovalmistelussa on syytä ottaa huomioon ne perusratkaisut, joita työryhmä tekee. Täytäntöönpano-oikeuden vanhentuminen, täytäntöönpanokelpoisuus ja kysymys viivästyskorosta voivat olla sellaisia seikkoja, joista säädetään jatkossa seuraamusmaksuja koskevassa yleislainsäädännössä.

2.4 Taloudelliset vaikutukset

Uuden seuraamusmaksun liittäminen Oikeusrekisterikeskuksen perintäjärjestelmään aiheuttaa arviolta 70.000 euron kertaluontoiset

järjestelmäkustannukset. Oikeusrekisterikeskus ei ole varautunut omissa toimintamäärärahoissaan mainittuihin kustannuksiin. Arvioon ei sisälly täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta ilmoittamisesta johtuvia kustannuksia, jos ilmoittaminen tehdään digitaalisesti. Täytäntöönpanoon liittyvää ilmoittamista kehitetään erikseen. Oikeusrekisterikeskukselle on jo aiemmin esitetty yhden henkilötyövuoden lisäystä lukuisten uusien seuraamusmaksujen perintätehtävien suorittamista varten. Nyt esitettyä seuraamusmaksua varten ei ole tarpeen varata lisähenkilöstöresurssia, jos edellä tarkoitettu jo esitetty lisähenkilötyövuosi ositetaan Oikeusrekisterikeskukselle.

Toimialajohtaja

Jari Saarela

Täytäntöönpanopäällikkö

Tauno Aalto

Postiosoite

PL 157
13101 Hämeenlinna

Käyntiosoite

Wetterhoffinkatu 2
13110 Hämeenlinna

Puhelin

029 56 65631

Telefax

029 56 65703

Sähköposti

oikeusrekisterikeskus@om.fi